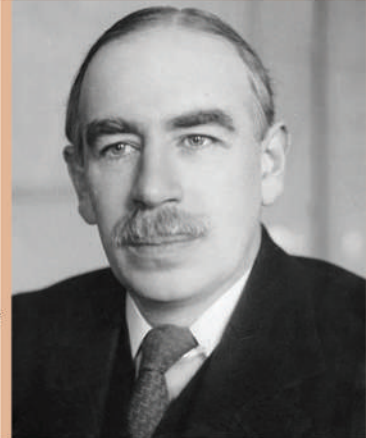
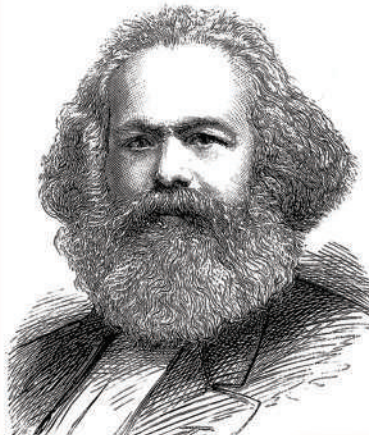

MARK SKOUSEN

BA NGƯỜI KHÔNG LỖ TRONG KINH TẾ HỌC

ADAM SMITH, KARL MARX và JOHN MAYNARD KEYNES

NHÀ XUẤT BẢN
CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

⊕MEGA⁺

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

Số 6, ngõ 86 Duy Tân, phường Cầu Giấy, thành phố Hà Nội, ĐT: 080.49221, Fax: 080.49222

Email: suthat@nxbctqg.vn, Website: www.nxbctqg.org.vn

Sách điện tử: <https://stbook.vn>, <https://thuvienoso.vn>, <https://sachquocgia.vn>, <https://ststore.vn>

“Một câu chuyện khơi dậy trí tò mò, gợi mở nhiều thông tin và đầy sáng tạo trong miêu tả về ba nhà kinh tế có ảnh hưởng lớn nhất của thế giới và lý giải tại sao các học thuyết của họ vẫn tiếp tục có những tác động mạnh mẽ đến lịch sử kinh tế thế giới hiện đại ngày nay”.

- ROBERT J. SHILLER, Giáo sư Kinh tế học tước hiệu Stanley B. Resor,
Đại học Yale

“Kinh tế học đang nổi lên như là động lực cho tất cả các ngành khoa học xã hội ở thế kỷ XXI và những ai xứng đáng được hỏi sinh để chỉ dẫn chúng ta? Không ai ngoài chính Adam Smith và hai người khổng lồ theo bước ông. Hoan hô ba lần cho cuốn Ba người khổng lồ trong kinh tế học!”.

- MICHAEL SHERMER, chủ xuất bản, tạp chí Skeptic; người phụ trách chuyên mục “Scientific American”; tác giả cuốn sách *Why People Believe Weird Things* và *Why Darwin Matters*

“Tôi rất thích cuốn sách của Mark Skousen về tiểu sử của các nhà kinh tế học - nó thật thú vị, dễ đọc và giúp chúng ta hình dung được một bức tranh tổng thể sống động”.

- JEREMY J. SIEGEL, Trường Wharton, Đại học Pennsylvania

Quét mã QR
để mua các sách trực tuyến

ISBN: 978-604-57-1594-9

9 786045 715949

8935279183807

Giá: 150.000đ

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Trong lịch sử đời sống kinh tế chính trị từ trước cho đến nay vẫn đang hiển hiện các quan điểm trái ngược nhau. Những người có tầm ảnh hưởng bậc nhất trong lịch sử kinh tế thế giới vẫn đang quan sát nền kinh tế hiện đại qua những lăng kính của mình. Ở thế kỷ XVIII, Adam Smith, nhà kinh tế học người Anh, đã giải thích chi tiết một học thuyết mới có tính cách mạng khi cho rằng một quốc gia có thể đạt được thịnh vượng nếu theo một cơ chế tự do không có sự can thiệp của nhà nước và một thị trường không bị trói buộc; ở thế kỷ XIX, Karl Marx, nhà triết học người Đức, đã truyền cảm hứng cho công nhân và tầng lớp trí thức - những người bị tước quyền lợi - bằng việc theo đuổi những giải pháp cấp tiến đối với sự bóc lột tầng lớp lao động nghèo khổ; và ở thế kỷ XX, John Maynard Keynes, nhà kinh tế học người Anh, đã tìm kiếm những giải pháp giảm nhẹ tác động của các cuộc khủng hoảng do cơ chế thị trường bằng việc sử dụng các chính sách tài khóa và tiền tệ của chính phủ.

Nhằm cung cấp cho bạn đọc có thêm tài liệu nghiên cứu, tìm hiểu về ba nhà kinh tế vĩ đại này, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật xuất bản cuốn sách *Ba người khổng lồ trong kinh tế học: Adam Smith, Karl Marx và John Maynard Keynes (xuất bản lần thứ tư)* của tác giả Mark Skousen.

Nội dung cuốn sách nêu lên sự ra đời của ngành khoa học khai sáng, cách mạng công nghiệp và Đại khủng hoảng được mô tả trong sự nghiệp phát triển của ba người khổng lồ - Adam Smith, Karl Marx và John Maynard Keynes - với những nghiên cứu của các ông về các học thuyết kinh tế. Những phân tích cụ thể sẽ giải đáp cho chúng ta thấy tại sao sự phát hiện của Adam Smith về chìa khóa để có thể đạt được thịnh vượng thực sự là cuộc cách mạng và là một cách giải thích mới về học thuyết tư bản “bàn tay vô hình”?; mặc dù có những sự nghi ngờ về các học thuyết và các dự đoán đối với tương lai nhưng tại sao những người mácxít tiếp tục đóng vai trò ảnh hưởng quan trọng đến ngày nay?; tại sao kinh tế học chuyển từ một ngành khoa học buồn thảm trở thành một ngành khoa học rực rỡ như hiện nay?; phải chăng Adam Smith đang chiến thắng Karl Marx và John Maynard Keynes?; và chương cuối cùng sẽ giải thích tại sao kinh tế thị trường tư bản chủ nghĩa không thể là một mô hình kinh tế toàn vẹn.

Nội dung cuốn sách đã được Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật tổ chức dịch theo đúng nguyên bản tiếng Anh, xuất bản lần đầu năm 2012, tái bản năm 2015, 2016. Trong các bản dịch này, Nhà xuất bản đã lược bỏ Lời giới thiệu và một số đoạn ở Chương III, Chương V, với nội dung đề cập quá chi tiết về cuộc sống riêng tư của Karl Marx và John Maynard Keynes,...

Xin trân trọng giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc.

Tháng 10 năm 2025

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

Chương I

TUYÊN NGÔN CỦA ADAM SMITH VỀ CUỘC CÁCH MẠNG KINH TẾ NĂM 1776

Adam Smith là một nhà cách mạng và cấp tiến trong thời đại của ông - giống như những người truyền bá thuyết tự do kinh tế trong thời đại của chúng ta.

- MILTON FRIEDMAN (1978, 7)

Lịch sử kinh tế học hiện đại được bắt đầu từ năm 1776. Trước thời điểm này, 6.000 năm lịch sử đã trôi qua mà không lưu lại bất kỳ một tác phẩm xuất bản nào có ảnh hưởng mạnh mẽ cho hậu thế về một chủ đề đã từng chi phối mỗi phút giây trong cuộc sống của con người hằng ngày, kể từ lúc bắt đầu thức giấc.

Trong nhiều thiên niên kỷ đã qua, từ thời đại La Mã qua thời kỳ Trung cổ đến thời kỳ Phục hưng, loài người luôn phải nhọc nhằn vật lộn mưu sinh để chỉ có được một cuộc sống tằn tiện. Họ luôn thường trực phải đấu tranh với nạn chết yếu, bệnh tật, nạn đói, chiến tranh và mức tiền công ít ỏi. Chỉ có một số ít may mắn - chủ yếu là những kẻ cai trị và tầng lớp quý tộc - mới được hưởng cuộc sống an nhàn và ngay cả họ cũng chưa đủ tiêu chuẩn nếu so với mức sống hiện đại. Đối với một người bình thường, có quá ít sự thay đổi qua nhiều thế kỷ. Tiền công thực tế theo đầu người hầu như không thay đổi năm này qua năm khác, thập kỷ này qua thập kỷ khác. Trong thời kỳ này, tuổi thọ trung bình chỉ khoảng 40 tuổi, và nhà văn người Anh, Thomas Hobbes, đã có lý khi gọi đó là kiếp sống “cô độc, nghèo đói, bẩn thỉu, đần độn và ngắn ngủi” của con người (1996 [1651], 84).

Năm tiên tri 1776

Năm 1776 đã đến và lần đầu tiên, sự hy vọng cùng những điều mong đợi của những người lao động nói chung được tăng lên gấp bội. Đó là thời kỳ được biết đến với tên gọi *Enlightenment*, là thời kỳ mà người Pháp gọi là khai sáng (*Siècle des lumières*). Lần đầu tiên trong lịch sử, người lao động đã mong muốn có được một mức tối thiểu cơ bản về thực phẩm, nhà ở và quần áo. Ngay cả trà, một loại đồ uống trước đây được coi là xa xỉ, thì nay trở thành thứ đồ uống thông thường.

Sự ra đời bản *Tuyên ngôn độc lập* của Hoa Kỳ vào ngày 04/7 là một trong số những sự kiện trọng đại của năm 1776. Chịu ảnh hưởng của John Locke, Thomas Jefferson đã tuyên bố

“sống, tự do và mưu cầu hạnh phúc” là những quyền bất khả xâm phạm để từ đó xây dựng nên một khung khổ pháp lý cho một quốc gia còn đang vật lộn với khó khăn và cuối cùng đã trở thành một nền kinh tế lớn nhất thế giới, đưa ra một nền tảng hiến pháp cho tự do được nhiều người coi là hình mẫu trên toàn thế giới.

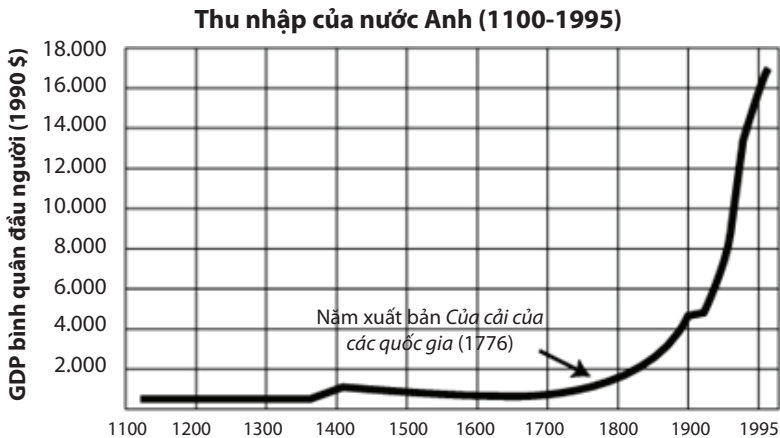
Một cuốn sách vĩ đại được xuất bản

Bốn tháng trước đó, một tác phẩm bất hủ tương tự cũng đã được ra đời ở bên kia bờ Đại Tây Dương tại nước Anh. Ngày 09/3/1776, các nhà in ở London là William Strahan và Thomas Cadell đã xuất bản tác phẩm gồm 2 tập dày 1.000 trang với tựa đề *Tìm hiểu bản chất và nguồn gốc của cải của các quốc gia* (An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations). Đó là một cuốn sách dày với tiêu đề dài, có ảnh hưởng định mệnh đến sự phát triển của toàn cầu. Tác giả của cuốn sách là Tiến sĩ A. Smith - một vị giáo sư ít nói, đáng tri và dạy môn “triết học đạo đức” tại Đại học Glasgow.

Của cải của các quốc gia là tiêu đề viết gọn phổ biến trên thế giới. A. Smith, một nhà lãnh đạo của trường phái khai sáng Scotland, đã dựng lên một công thức chung cho sự thịnh vượng và nền độc lập tài chính mà trong dòng chảy diễn biến của thế kỷ tiếp theo, đã cách mạng hóa cách nghĩ của các công dân và những nhà lãnh đạo về thương mại và kinh tế học thực tiễn. Cuốn sách đã hứa hẹn một thế giới mới - một thế giới với của cải đầy ắp, giàu có vượt ra ngoài việc chỉ biết tích lũy vàng và bạc. A. Smith đã hứa hẹn về một thế giới mới cho tất cả mọi người - không chỉ cho những người giàu và tầng lớp cai trị mà

cho cả những người dân thường. *Của cải của các quốc gia* đã đưa ra công thức giải phóng người lao động khỏi kiếp nô dịch khổ đau trong thế giới của Hobbes. Tóm lại, *Của cải của các quốc gia* là một tuyên ngôn về sự độc lập kinh tế.

Hình 1.1: Sự gia tăng thu nhập thực tế đầu người của Vương quốc Anh, 1100 - 1995

Nguồn: Larry Wimmer, Đại học Brigham Young.

Lịch sử nhân loại ghi nhận thời khắc đánh dấu những bước ngoặt quan trọng. Năm 1776 là một trong những thời khắc như vậy. Trong năm tiên tri này, hai quyền tự do quan trọng đã được tuyên bố - tự do chính trị và tự do kinh doanh - và cả hai đã cùng tạo ra sự chuyển động cho cách mạng công nghiệp. Thật không có gì phải bàn cãi khi nhận định rằng nền kinh tế hiện đại đã được bắt đầu không lâu sau năm 1776 (xem Hình 1.1).

Kỷ nguyên Khai sáng và loạt sấm rền vang của tiến bộ kinh tế

Năm 1776 là năm quan trọng bởi nhiều lý do khác. Ví dụ, đây là năm mà tập đầu tiên trong tác phẩm kinh điển của Edward Gibbon, *Lịch sử suy yếu và sụp đổ của Đế chế La Mã* (1776 - 1788) được xuất bản. Gibbon là một nhà ủng hộ tích cực cho phong trào khai sáng thế kỷ XVIII, hiện thân cho niềm tin vô hạn vào khoa học, lý trí và chủ nghĩa cá nhân kinh tế thay chỗ cho sự cuồng tín tôn giáo, dị đoan và quyền lực quý tộc.

Riêng đối với A. Smith, năm 1776 còn là năm quan trọng với các lý do cá nhân. David Hume, người bạn thân nhất của ông qua đời. Hume, nhà văn và nhà triết học, đã có ảnh hưởng lớn đến A. Smith (xem “Những nhà tư tưởng trước A. Smith” ở phụ lục của Chương này). Cũng giống như A. Smith, ông là một nhà lãnh đạo của phong trào khai sáng Scotland và là người ủng hộ cho văn minh hóa thương mại và tự do kinh tế.

Trong nhiều thế kỷ, mức tiền công thực tế và mức sống đã không được cải thiện, trong khi đó gần một tỷ người đã phải vật lộn với thực tế nghiệt ngã của cuộc sống. Đầu những năm 1800, bất ngờ đã xảy đến chỉ vài năm sau Cách mạng Mỹ và tác phẩm *Cửa cải của các quốc gia* được xuất bản, thế giới phương Tây bắt đầu trở nên hưng thịnh hơn bao giờ hết. Máy se nhiều sợi cùng một lúc, máy dệt vải và đầu máy hơi nước là những phát minh đầu tiên giúp tiết kiệm thời gian, tiền bạc cho công việc kinh doanh của doanh nhân và người dân bình thường. Khi cuộc cách mạng công nghiệp đã bắt đầu diễn ra,

tiền lương thực tế cũng bắt đầu tăng và mức sống của người dân, dù nghèo hay giàu, được nâng lên đến những tầm cao không thể ngờ. Đó đích thực là khai sáng, là buổi bình minh của thời kỳ hiện đại và mọi tầng lớp xã hội phải quan tâm chú ý.

Kinh tế học vì con người

Nếu như Washington được coi là cha đẻ của một quốc gia mới, thì Adam Smith là cha đẻ của một môn khoa học mới - khoa học về của cải. Nhà kinh tế học vĩ đại người Anh Alfred Marshall đã gọi kinh tế học là môn khoa học nghiên cứu “công việc kinh doanh bình thường của cuộc sống”. Có lẽ cũng như vậy, A. Smith có thể đã có một cái tên bình thường. Ông được xếp sau người đàn ông đầu tiên trong Kinh thánh - Adam, với nghĩa là “một trong số nhiều người”, và tên cuối của ông - Smith, có nghĩa là “một người làm việc”. Smith là cái tên phổ biến nhất ở Vương quốc Anh.

Người đàn ông có cái tên bình thường ấy đã viết cuốn sách về phúc lợi của người lao động bình thường. Trong tác phẩm kiệt xuất của mình, ông đã bảo đảm với người đọc rằng mô hình cho thành công kinh tế sẽ tạo ra “vạn vật giàu có đến với cả tầng lớp thấp nhất của xã hội” (1965 [1776], 11)¹.

Đây không phải là một cuốn sách dành cho giới quý tộc và các vị vua chúa. Thực tế A. Smith không dành nhiều thiện cảm

1. Mọi câu trích từ *Của cải của các quốc gia* trong cuốn sách này được trích từ ấn bản của Modern Library năm 1965, trong đó có lời giới thiệu của Max Lerner. Có một vài cuốn sách khác về *Của cải của các quốc gia*, bao gồm bản chính thức được ấn hành bởi Nhà xuất bản Glasgow, nhưng cuốn sách trên là phổ biến nhất.

đối với những người được hưởng nhiều đặc quyền đặc lợi trong thương mại. Sự cảm thông của ông được dành cho những người dân bình thường - những người bị bóc lột và lạm dụng hàng thế kỷ qua. Tại thời điểm hiện tại, họ đã được giải phóng thoát khỏi 16 tiếng làm việc một ngày, mức lương ít ỏi và cuộc sống 40 năm ngắn ngủi.

Chương ngại vật đối với A. Smith

Sau khi dành 12 năm để viết cuốn sách lớn của đời mình, A. Smith tin rằng ông đã tìm đúng mô hình kinh tế học để tạo ra “vạn vật giàu có”. Ông đã gọi mô hình của mình là “mô hình cổ điển”. Mô hình của A. Smith đã được truyền cảm hứng từ Issac Newton, người có mô hình về khoa học tự nhiên mà A. Smith vô cùng ngưỡng mộ là mô hình vạn vật hấp dẫn.

Chương ngại vật lớn nhất của A. Smith có lẽ là thuyết phục người khác chấp nhận quan điểm kinh tế của ông, đặc biệt là đối với các nhà lập pháp. Mục đích của ông khi viết tác phẩm *Của cải của các quốc gia* không chỉ đơn giản là để giáo dục, mà còn nhằm thuyết phục. Rất ít tiến bộ đã đạt được ở Anh và châu Âu trong nhiều thế kỷ qua do tồn tại một học thuyết cổ hủ được biết đến là học thuyết trọng thương. Một trong những mục tiêu của A. Smith khi viết tác phẩm *Của cải của các quốc gia* là phá vỡ quan điểm thông thường về nền kinh tế, trong đó những người theo học thuyết trọng thương kiểm soát các quyền lợi thương mại và quyền lực chính trị hằng ngày, thay thế nó bằng quan điểm về nguồn gốc thực sự của giàu có và tăng trưởng kinh tế của ông, đưa nước Anh và phần còn lại

của thế giới hướng tới “sự cải thiện vĩ đại nhất” về định mệnh đối với con người.

Sự hấp dẫn của chủ nghĩa trọng thương

Từng tồn tại lâu dài và thành truyền thống ở phương Tây, những nhà trọng thương (những lái buôn chính trị) đã tin rằng nền kinh tế thế giới là trì trệ và sự giàu có là không đổi. Vì vậy, một quốc gia muốn phát triển được chỉ có thể dựa trên phí tổn của nước khác. Các nền văn minh từ thời Cổ đại đến Trung cổ đã dựa trên chế độ nô lệ hoặc các dạng khác của chế độ nông nô. Dưới hệ thống này, sự giàu có dựa trên sự hy sinh của người khác hoặc bằng chế độ người bóc lột người. Bertrand de Jouvenel nhận xét: “sự giàu có có được là do chiếm đoạt và bóc lột” (Jouvenel 1999, 100).

Do đó, các quốc gia châu Âu thành lập các chế độ chính phủ độc tài nắm quyền ở mẫu quốc và hỗ trợ các nước thuộc địa bên ngoài, gửi các quan lại và quân đội sang các nước nghèo hơn để chiếm đoạt vàng, hàng hóa quý hiếm khác.

Trong hệ thống trọng thương, bản chất của sự giàu có gắn với tiền, mà ở thời kỳ đó có nghĩa là vàng và bạc. Mục tiêu chính của mọi quốc gia luôn luôn là phải tích lũy vàng, bạc và sử dụng bất kỳ cách thức cần thiết nào để đạt được điều đó. A. Smith đã nhận xét trong tác phẩm *Của cải của các quốc gia* (398): “Một công việc lớn mà chúng ta luôn phải thực hiện là kiếm được tiền”.

Làm thế nào để kiếm được nhiều tiền hơn? Thứ nhất, tăng trưởng của các quốc gia dựa trên sự cướp bóc. Các quốc gia

như Tây Ban Nha, Bồ Đào Nha đã gửi các đặc phái viên đi đến những vùng đất xa xôi để tìm vàng và kiếm được nhiều kim loại quý bằng mọi cách có thể. Không có hành trình thám hiểm hay cuộc chiến tranh ngoại quốc nào là quá tốn kém so với cơn khát những nén vàng lấp lánh. Các quốc gia khác cũng noi gương những kẻ tìm vàng khi thường xuyên áp đặt sự kiểm soát ngoại hối và cấm xuất khẩu vàng, bạc bằng việc đưa ra những án phạt rất nặng.

Thứ hai, các nhà trọng thương tìm kiếm một cán cân thương mại có lợi, có nghĩa là vàng và bạc phải luôn đầy két của họ. Bằng cách nào? A. Smith đã nhận xét rằng, “việc khuyến khích xuất khẩu và hạn chế nhập khẩu là hai công cụ tuyệt vời mà những người trọng thương đưa ra để làm giàu cho mọi quốc gia” (607). A. Smith đã mô tả chi tiết một loạt các loại sưu cao, thuế nặng, hạn ngạch và các quy định với mục đích nhằm hạn chế thương mại. Cuối cùng, chính hệ thống này cũng đã hạn chế sản xuất và một mức sống cao hơn. Chính sự can thiệp thương mại như vậy đã dẫn đến các cuộc xung đột và chiến tranh một cách tự nhiên giữa các quốc gia.

A. Smith lên án các rào cản thương mại

Trong một lần công kích trực diện vào hệ thống trọng thương, nhà tư tưởng Scotland đã lên án mức thuế cao và các rào cản thương mại khác. Ông tuyên bố, những nỗ lực để đạt được cán cân thương mại có lợi là “ngớ ngẩn” (456). Ông đã nói về “các lợi thế tự nhiên” của một quốc gia so với các quốc gia khác trong sản xuất hàng hóa. A. Smith nhận xét, “bằng việc lợp kính, các luống đất được bón phân, các bức tường

được ủ nóng, loại nho ngon có thể được trồng ở Scotland”, nhưng nếu sản xuất ở Scotland thì chi phí cao gấp 30 lần thay vì nhập khẩu từ Pháp. Ông đặt ra câu hỏi: “Liệu có một điều luật nào hợp lý khi ngăn cản nhập khẩu rượu từ nước ngoài, đơn giản chỉ để khuyến khích việc làm rượu vang đỏ thắm và rượu vang tím ở Scotland?”.

Theo A. Smith, các chính sách trọng thương đơn giản chỉ là bản sao của thịnh vượng thực sự. Nó chỉ có lợi đối với các nhà sản xuất và những kẻ độc quyền, bởi nó không đem lại lợi ích cho người tiêu dùng, chủ nghĩa trọng thương là cản trở tăng trưởng và là sự thiển cận. Ông đã viết, “trong hệ thống trọng thương, lợi ích của người tiêu dùng hầu như thường xuyên phải hy sinh cho người sản xuất”.

A. Smith biện luận rằng, các rào cản thương mại đã làm tê liệt khả năng sản xuất của các quốc gia, do vậy cần phải bị xóa bỏ. Ví dụ, sự mở rộng thương mại giữa Anh và Pháp sẽ cho phép cả hai quốc gia đều có lợi. A. Smith tuyên bố: “những gì là khôn ngoan trong hành vi của mọi gia đình riêng lẻ lại có thể trở nên hiểm họa một cách nực cười trong một vương quốc vĩ đại” và “nếu ngoại quốc có thể cung cấp cho chúng ta hàng hóa rẻ hơn những gì chúng ta sản xuất ra thì tốt hơn nên mua hàng hóa của họ”.

Phát lộ nguồn gốc thực sự của giàu có

Việc tích lũy vàng, bạc có thể lấp đầy túi những người giàu và những kẻ có quyền lực, nhưng những thứ đó liệu có phải là nguồn gốc của cải của toàn bộ quốc gia và các công dân hay

không? Đây là câu hỏi quan trọng nhất của A. Smith. Của cải của các quốc gia không chỉ là con đường cho tự do thương mại mà là quan điểm của thế giới về sự thịnh vượng.

Giáo sư người Scotland đã biện luận mạnh mẽ rằng, chìa khóa đem lại “giàu có cho quốc gia” là sản xuất và thương mại chứ không phải là sự tích lũy vàng và bạc một cách nhân tạo bằng sự hao tổn của các quốc gia khác. Ông nói rằng, “của cải của một quốc gia không chỉ là vàng và bạc, mà còn bao gồm đất đai, nhà cửa và những hàng hóa ở nhiều dạng khác nhau có thể tiêu thụ được”. Của cải phải được đo lường dựa trên cách mà mọi người được ăn, ở, mặc chứ không phải dựa trên số vàng bạc trong ngân khố. Năm 1763, ông nói “sự giàu có của một quốc gia bao gồm việc cung cấp thực phẩm và tất cả các hàng hóa thiết yếu khác với giá rẻ cùng với các tiện ích của cuộc sống” (1982 [1763], 83).

A. Smith đã bắt đầu với tác phẩm *Của cải của các quốc gia* của ông bằng việc thảo luận về của cải. Ông đã đặt câu hỏi, cái gì có thể mang tới “sự cải thiện vĩ đại nhất trong năng lực sản xuất của người lao động?”. Một cán cân thương mại có lợi? Hay nhiều vàng, bạc hơn?

Không! Đó chỉ là một siêu kỹ thuật trong quản lý - “sự phân công lao động”. Trong một ví dụ nổi tiếng, A. Smith đã mô tả chi tiết các công việc của nhà máy đinh ghim, nơi người công nhân theo nhiệm vụ phải làm 18 thao tác riêng biệt để tối đa hóa sản lượng (1965 [1776], 3-5). Với phương pháp tiếp cận theo công đoạn sản xuất này, sự quản lý kết hợp với sức lao động để sản xuất hàng hóa nhằm thỏa mãn người tiêu dùng

đã hình thành nền tảng cho một nền kinh tế tăng trưởng và hài hòa. Ở một vài trang sau đó, A. Smith đã sử dụng một ví dụ khác về sản xuất áo khoác len: “sự hỗ trợ và cùng phối hợp của hàng nghìn” lao động và máy móc khác nhau từ khắp nơi trên thế giới để sản xuất sản phẩm cơ bản này bằng việc sử dụng “người làm công nhật”¹ (11-12). Hơn nữa, việc mở rộng thị trường thông qua thương mại toàn cầu sẽ có nghĩa là chuyên môn hóa và phân công lao động cũng có thể được mở rộng. Thông qua việc tăng năng suất, tiết kiệm và lao động siêng năng, sản lượng toàn cầu có thể tăng lên. Do vậy, quan trọng trên hết là của cải không phải có số lượng cố định và các quốc gia có thể giàu lên không phải bằng cách bóc lột các quốc gia khác.

A. Smith phát hiện ra chìa khóa đối với sự thịnh vượng

Làm thế nào để sản xuất và thương mại được tối đa hóa, từ đó khuyến khích “vạn vật giàu có” cũng như “cải thiện năng lực sản xuất của người lao động”? A. Smith đã có một câu trả lời rõ ràng: Hãy cho mọi người sự tự do về kinh tế! Thông qua tác phẩm *Của cải của các quốc gia*, A. Smith đã ủng hộ nguyên tắc “tự do tự nhiên”, sự tự do được làm những gì mà mình muốn với ít sự can thiệp từ nhà nước. Nó khuyến khích sự dịch chuyển tự do của lao động, vốn, tiền và hàng hóa.

1. Đoạn này trong chương đầu tiên của cuốn *Của cải của các quốc gia* khá giống học thuyết do Leonard Read đưa ra trong bài luận kinh điển của ông, “Tôi, chiếc bút chì” khi mô tả làm thế nào một sản phẩm đơn giản như cái bút chì tham gia quá trình sản xuất trên toàn cầu (Read 1999 [1958]).

Hơn nữa, như A. Smith đã trình bày, sự tự do kinh tế không chỉ đem lại một cuộc sống vật chất tốt đẹp hơn mà đó còn là quyền cơ bản của con người. A. Smith cho rằng: “Ngăn cấm mọi người... khi họ cố gắng làm tất cả những gì mà họ có thể để sản xuất, hay sử dụng vốn và sự siêng năng theo cách mà họ cho là có lợi nhất, là một sự can thiệp thô bạo vào quyền thiêng liêng nhất của con người”.

Trong mô hình của A. Smith về tự do tự nhiên, của cải được tạo ra không phải là một trò chơi có tổng bằng không. Sự xung đột về lợi ích sẽ không còn tồn tại nữa mà thay vào đó là sự hài hòa về lợi ích. Theo Jouvenel, điều này được coi như một sự “đổi mới vĩ đại” đã gây ra ngạc nhiên lớn cho những nhà cải cách châu Âu. “Ý tưởng mới vĩ đại này là nó có thể đem lại sự giàu có cho tất cả các thành viên của xã hội, cộng đồng và các cá nhân bằng sự tiến bộ từng bước trong việc tổ chức lao động” (Jouvenel 1999, 102). Sự phát triển này có thể diễn ra rất nhanh chóng và không bị giới hạn.

Đó là một cái gì đó, có thể nắm bắt được niềm hy vọng và điều tưởng tượng của không chỉ người lao động ở Anh, mà cho cả người nông dân Pháp, người lao động Đức, người công nhân Trung Quốc và cả những người nhập cư vào Mỹ, khi A. Smith đã ủng hộ học thuyết toàn cầu về sự phồn vinh. Sự tự do được làm việc có thể giải phóng tất cả mọi người thoát khỏi các xiềng xích của công việc hằng ngày.

Điều gì đã tạo nên sự tự do kinh tế mới này? Theo A. Smith, tự do tự nhiên bao gồm quyền được mua hàng hóa từ bất cứ nguồn nào, bao gồm cả các sản phẩm ngoại quốc mà

không có những giới hạn về thuế hay hạn ngạch nhập khẩu. Nó bao gồm quyền được làm việc ở bất cứ công việc nào mà một người mong muốn và ở bất kỳ nơi nào anh ta thích. A. Smith đã chỉ trích mạnh mẽ chính sách của châu Âu thế kỷ XVIII khi người lao động phải có được sự cho phép của chính phủ (thông qua các giấy chứng nhận) để di chuyển từ thị trấn này đến thị trấn nọ, thậm chí trong một địa hạt (1965 [1776], 118-143).

Tự do tự nhiên cũng bao gồm quyền lợi được trả bất kỳ mức lương nào mà thị trường có thể chấp nhận được. A. Smith đã phản đối gay gắt các nỗ lực của nhà nước trong việc điều chỉnh và tăng mức lương nhân tạo. Ông đã viết “bất kỳ khi nào luật pháp cố gắng điều chỉnh lương của người lao động thì nó thường được điều chỉnh giảm xuống hơn là điều chỉnh tăng lên”. Như mọi công nhân khác, A. Smith ước muốn có được mức lương cao, nhưng ông nghĩ nó phải đến thông qua sự vận hành tự nhiên của thị trường lao động, chứ không phải là từ các sắc lệnh của chính phủ.

Cuối cùng, tự do tự nhiên bao gồm quyền được tiết kiệm, đầu tư và tích lũy vốn mà không có sự can thiệp của chính phủ. Đây là chìa khóa quan trọng dẫn tới tăng trưởng kinh tế.

A. Smith đã tán thành những ưu điểm của tiết kiệm, sự đầu tư vốn và sử dụng máy móc thay thế sức lao động như là những thành phần thiết yếu để thúc đẩy nâng cao mức sống (326). Trong chương viết về sự tích lũy vốn (Chương 3, Quyển II) trong tác phẩm *Của cải của các quốc gia*, bên cạnh sự ổn định trong chính sách của chính phủ, môi trường kinh doanh

cạnh tranh và sự quản lý kinh doanh tốt, A. Smith đã nhấn mạnh rằng tích lũy và tiết kiệm là các chìa khóa dẫn đến tăng trưởng kinh tế.

Tác phẩm kinh điển của A. Smith nhận được sự hoan nghênh rộng rãi

Sự ủng hộ hùng hồn của A. Smith về tự do tự nhiên đã thổi bùng lên sự quan tâm của một thế hệ đang lên. Những từ ngữ văn hoa của ông đã thay đổi chiều hướng chính trị, triệt phá chủ thuyết trọng thương về bảo hộ và áp bức lao động. Nhờ sự xuất hiện tác phẩm của A. Smith, nhiều phong trào trên thế giới đã diễn ra nhằm đạt được sự tự do thương mại. *Của cải của các quốc gia* là một tài liệu lý tưởng để đánh dấu sự khởi đầu của cuộc cách mạng công nghiệp và các quyền chính trị của con người.

Kiệt tác của A. Smith đã nhận được hầu hết sự khen ngợi của thế giới. H.L. Mencken đã nói “không có một cuốn sách tiếng Anh nào có được sự hấp dẫn hơn” (trích trong Powell 2000, 251). Nhà lịch sử Arnold Toynbee đã khẳng định rằng “*Của cải của các quốc gia* và đầu máy hơi nước đã phá hủy thế giới cũ, xây dựng một thế giới mới” (trích trong Rashid 1998, 212). Nhà nghiên cứu lịch sử người Anh, Henry Thomas Buckle, thậm chí đã cường điệu hơn nữa khi tuyên bố rằng, về tác động lâu dài, cuốn sách của A. Smith “có thể là cuốn sách quan trọng nhất đã từng được viết ra”, không kể cuốn Kinh thánh (trích trong Rogge 1976, 9) và Paul A. Samuelson đã đặt A. Smith ở vị trí “đỉnh cao nhất” trong các nhà kinh tế học

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
<i>Lời Nhà xuất bản</i>	5
<i>Chương I</i>	
TUYÊN NGÔN CỦA ADAM SMITH VỀ CUỘC CÁCH MẠNG KINH TẾ NĂM 1776	7
<i>Chương II</i>	
TỪ ADAM SMITH ĐẾN KARL MARX: SỰ THĂNG TRẦM CỦA KINH TẾ HỌC CỔ ĐIỂN	75
<i>Chương III</i>	
KARL MARX KHỞI XƯỚNG CUỘC NỔI DẬY CHỐNG CHỦ NGHĨA TƯ BẢN	105
<i>Chương IV</i>	
TỪ K. MARX ĐẾN J.M. KEYNES: XUẤT HIỆN KỶ NGUYÊN CỦA KHOA HỌC KINH TẾ	155
<i>Chương V</i>	
JOHN MAYNARD KEYNES: CHỦ NGHĨA TƯ BẢN ĐỐI MẶT VỚI THÁCH THỨC LỚN NHẤT CỦA CHÍNH NÓ	200
<i>Chương VI</i>	
BƯỚC NGOẶT TRONG KINH TẾ HỌC THẾ KỶ XX	241
<i>Chương VII</i>	
KẾT LUẬN PHẢI CHĂNG ADAM SMITH ĐANG THẮNG THẾ KARL MARX VÀ JOHN MAYNARD KEYNES?	285
<i>Tài liệu tham khảo</i>	329
<i>Đôi nét về tác giả</i>	356

Chịu trách nhiệm xuất bản
PHÓ GIÁM ĐỐC - PHÓ TỔNG BIÊN TẬP
ThS. PHẠM THỊ THỊNH

Chịu trách nhiệm nội dung
ỦY VIÊN HỘI ĐỒNG BIÊN TẬP - XUẤT BẢN CHUYÊN TRÁCH
ThS. PHẠM THỊ KIM HUẾ

Biên tập nội dung:	ThS. NGUYỄN MINH HUỆ ThS. TRỊNH THỊ NGỌC QUỲNH
Trình bày bìa:	ThS. PHÙNG MINH TRANG ĐƯỜNG HỒNG MAI
Chế bản vi tính:	NGUYỄN THỊ THU THẢO
Sửa bản in:	ThS. ĐỖ THỊ TÌNH
Đọc sách mẫu:	TRỊNH THỊ NGỌC QUỲNH

In ... cuốn, khổ 14,5 x 20,5 cm, tại.....

Giấy đăng ký xuất bản số: ...-2025/CXBIPH/...-.../CTQG

Quyết định xuất bản số: ...-QĐ/NXBCTQG, ngày

Mã số ISBN: 978-604-46-.....

Mã số ISBN sách gốc: 978-0-7656-1694-4

In xong và nộp lưu chiểu tháng 11 năm 2025.